

УДК 330.15

DOI: 10.30857/2786-5398.2024.4.6

Владислав В. Паляниця

Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна
**ЕКОСИСТЕМА ПІДПРИЄМНИЦТВА: ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНІ ЗМІНИ**

У сучасному динамічному світі підприємництво стало важливим двигуном економічного розвитку та соціальних змін. В умовах глобалізації та швидкого технологічного прогресу традиційні бізнес-моделі та стратегії поступово відходять на другий план, поступаючи місцем новим підходам та інноваціям. Екосистема підприємництва, що складається з різноманітних акторів, таких як стартапи, інвестори, академічні установи та державні органи, переживає глибокі трансформації, які забезпечують нові можливості та виклики для підприємців. Метою представленої роботи є визначення основних особливостей побудови сучасної екосистеми в умовах інноваційних змін та впровадження інноваційної стратегії. Методи, що були використані в роботі: метод аналізу, метод синтезу, метод індукції, метод дедукції, логічний метод, метод порівнянн, метод узагальнення, табличний метод, графічний метод. Також в ході дослідження виявлено, що інноваційні стратегії, які активно впроваджуються у цій екосистемі, стали критично важливими для забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку бізнесу. Вони охоплюють різноманітні аспекти, від інтеграції новітніх технологій, таких як штучний інтелект та блокчейн, до зміни організаційних структур і культурних підходів. Ці стратегії дозволяють не тільки адаптуватися до швидко змінюваних умов ринку, але й створювати нові тренди та можливості. Водночас інноваційні зміни, які відбуваються в рамках екосистеми підприємництва, формують нові парадигми для ведення бізнесу. Вони включають соціальні та екологічні аспекти, що впливають на корпоративну відповідальність та соціальну інклюзивність. Організаційні зміни, такі як впровадження гнучких методологій управління та крос-функціональних команд, також грають ключову роль у адаптації підприємств до нових викликів. Отже, вивчення інноваційних стратегій та змін в екосистемі підприємництва є важливим для розуміння того, як сучасні компанії формують своє майбутнє, адаптуються до викликів та використовують нові можливості. Представлений аналіз дозволить краще зрозуміти, які фактори впливають на розвиток підприємництва і як інновації можуть стати рушійною силою для досягнення успіху в сучасному економічному середовищі.

Ключові слова: *бізнес; екологічне підприємництво; екосистема; екосистема підприємництва; підприємство; конкурентоспроможність; сталий розвиток; розвиток; розвиток екосистеми підприємництва; економічний розвиток; сучасний розвиток бізнесу; інноваційні зміни; стратегії; інноваційні стратегії.*

Vladislav V. Palianytsia

West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine

**ECOSYSTEM OF ENTREPRENEURSHIP: INNOVATIVE STRATEGIES
AND INNOVATIVE CHANGES**

In today's dynamic world, entrepreneurship has become an important engine of economic development and social change. In the conditions of globalization and rapid technological progress, traditional business models and strategies are gradually fading into the background, giving way to new approaches and innovations. The entrepreneurship ecosystem, consisting of diverse actors such as startups, investors, academic institutions and government bodies, is undergoing profound transformations that provide new opportunities and challenges for

entrepreneurs. The purpose of the presented work is to determine the main features of the construction of a modern ecosystem in the conditions of innovative changes and the implementation of an innovative strategy. Methods used in the work: analysis method, synthesis method, induction method, deduction method, logical method, comparison method, generalization method, tabular method, graphic method. The research also revealed that innovative strategies that are actively implemented in this ecosystem have become critical for ensuring competitiveness and sustainable business development. They cover a variety of aspects, from the integration of the latest technologies, such as artificial intelligence and blockchain, to changing organizational structures and cultural approaches. These strategies allow not only to adapt to rapidly changing market conditions, but also to create new trends and opportunities. At the same time, innovative changes taking place within the entrepreneurial ecosystem are forming new paradigms for conducting business. They include social and environmental aspects affecting corporate responsibility and social inclusion. Organizational changes, such as the introduction of agile management methodologies and cross-functional teams, also play a key role in adapting enterprises to new challenges. Therefore, studying innovation strategies and changes in the entrepreneurial ecosystem is important for understanding how today's companies shape their future, adapt to challenges and take advantage of new opportunities. This analysis will allow a better understanding of what factors influence the development of entrepreneurship and how innovation can become a driving force for achieving success in today's economic environment.

Keywords: *business; ecological entrepreneurship; ecosystem; entrepreneurship ecosystem; enterprise; competitiveness; sustainable development; development; development of entrepreneurship ecosystem; economic development; modern business development; innovative changes; strategies; innovative strategies.*

Постановка проблеми. Сучасне бізнес-середовище характеризується безперервними і швидкими змінами, що зумовлені технологічними інноваціями, глобалізацією ринків і еволюцією споживацьких очікувань. В умовах цього динамічного змінного середовища, екосистема підприємництва стає важливим чинником для досягнення успіху і конкурентоспроможності. Екосистема підприємництва може бути представлена, як комплекс взаємодіючих елементів, які забезпечують умови для створення і розвитку нових бізнесів, включаючи підприємців, інвесторів, академічні інституції, державні органи та інші підтримуючі структури.

При цьому, інноваційні стратегії займають центральне місце в цьому контексті, адже вони дозволяють компаніям адаптуватися до швидко змінюваних умов ринку, використовувати новітні технології і реалізовувати нові бізнес-моделі. Від впровадження штучного інтелекту до розвитку нових форм організації бізнесу, інновації є двигуном сучасного підприємництва, що визначає його здатність до адаптації і росту [1–3].

Також інноваційні зміни в екосистемі підприємництва не обмежуються лише технологічними досягненнями. Вони включають соціальні і культурні трансформації, що впливають на корпоративну відповідальність, етичні норми і взаємовідносини в бізнес-середовищі. Розвиток таких інститутів, як бізнес-інкубатори та акселератори, сприяє підтримці стартапів і нових підприємств, надаючи їм необхідні ресурси і експертизу для успішного запуску і масштабування бізнесу [7, 10–13].

Саме тому важливо відмітити, що екосистема підприємництва є критично важливим елементом економічного розвитку в умовах сучасного глобального середовища, де інновації відіграють центральну роль у формуванні конкурентних переваг і забезпеченні стійкого розвитку.

Таким чином, обґрунтування проблематики екосистеми підприємництва в контексті інноваційних стратегій і змін є важливим для розуміння комплексності сучасного бізнес-середовища. Вивчення цих аспектів дозволяє краще усвідомити, як підприємства можуть успішно адаптуватися до викликів і використовувати можливості для забезпечення стійкого розвитку, що і підкреслює актуальність поточного дослідження.

Аналіз сучасних літературних джерел. Питання інноваційності та стратегічного розвитку сьогодні торкнулось у всіх сфер суспільного життя. Саме тому розвиток стратегічного інструментарію та дослідження інноваційних змін представлено широким колом у роботах багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених та економістів. Особливої уваги при цьому заслуговує дослідження розвитку сучасної екосистеми підприємництва. Так серед багатьох вчених можливо виділити роботи зарубіжних авторів: Ф. Котлера, Дж. Маєра, Л. Лі та інші. А також провідних вітчизняних вчених та економістів: О. Біловодську, О. Боєнко, О. Буталову, О. Десятнюк, О. Іващенко, Р. Заблудську, А. Крисоватого, І. Крисоватого, О. Лях, Т. Орехову, Н. Резнікову, Т. Рубцову, С. Рубана, О. Собко, О. Сохацьку, С. Хамініч, І. Шевченко, В. Щербак, І. Федулову та інших.

При цьому можливо також зазначити, що динамічні зміни та трансформації навколишнього середовища дозволяють знаходити окремі недосліджені напрями представленої проблематики, що і обумовлює зацікавленість представленим питанням.

Мета. Основною метою поточного дослідження є визначення особливостей формування сучасної екосистеми підприємництва в умовах інноваційних змін та за умов впровадження інноваційних стратегій.

Результати дослідження. Екосистема підприємництва є комплексною мережею взаємозв'язаних елементів, які спільно створюють умови для виникнення, розвитку і успіху підприємств. У сучасному економічному середовищі ця екосистема має критичне значення для підтримки інновацій, забезпечення економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності бізнесу [18–21].

Підприємці, як ключові гравці екосистеми, є джерелом інновацій і нових бізнес-моделей, що відповідають сучасним потребам ринку. Інвестори забезпечують фінансові ресурси для реалізації бізнес-ініціатив і зростання компаній. Академічні установи сприяють розвитку нових знань і технологій, а інститути підтримки бізнесу, такі як інкубатори і акселератори, надають менторську підтримку і ресурси для стартапів. Державні органи також відіграють важливу роль, формуючи політику, яка підтримує підприємництво, забезпечуючи правову основу і інфраструктуру для розвитку бізнесу.

Зі зростанням глобалізації і технологічного прогресу, екосистема підприємництва стикається з новими викликами і можливостями. Інновації, що впливають на спосіб ведення бізнесу, потребують постійної адаптації і інтеграції нових стратегій, що вимагає тісної співпраці між усіма учасниками екосистеми [1, 3, 14, 16, 17].

Отже, розуміння структури та функціонування екосистеми підприємництва є критично важливим для будь-якого підприємця, інвестора чи державного органу, що прагне сприяти розвитку бізнесу і економічному зростанню. Цей аналіз дозволяє краще усвідомити, як взаємодія різних елементів екосистеми формує сприятливе середовище для інновацій і підприємництва в цілому.

При цьому необхідно підкреслити, що особливої уваги потребують при формуванні екосистеми підприємництва врахування стратегічного розвитку та інноваційних змін, що продиктовані сучасними трансформаційними змінами глобального економічного простору та цифровізацією. В таблиці 1 представимо основні чинники, які необхідно враховувати при формуванні екосистеми підприємництва.

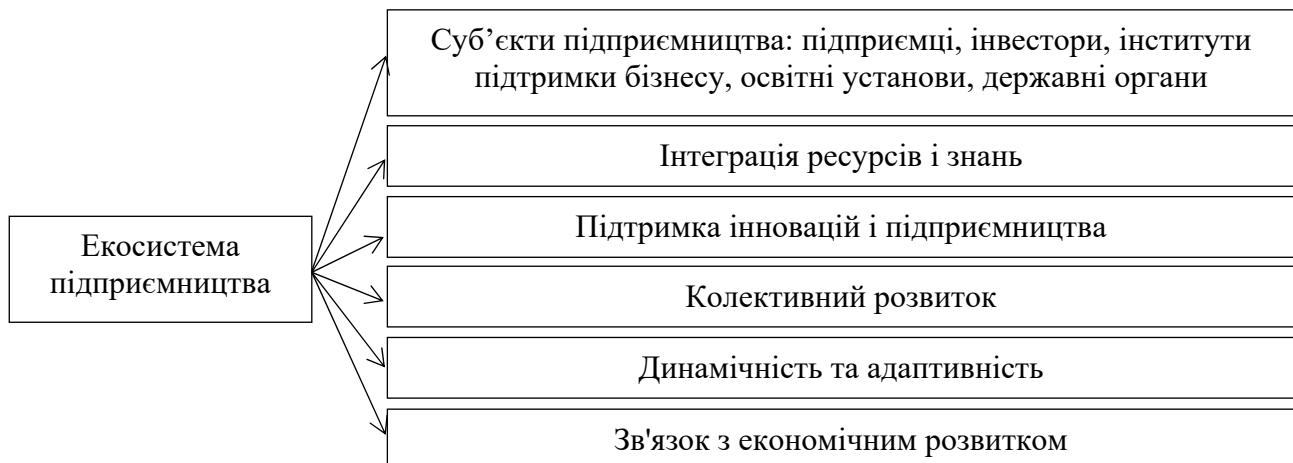
Таблиця 1

Чинники впливу на екосистему підприємництва

Чинник	Характеристика
Швидкий темп технологічних змін	Технологічний прогрес триває з небаченою швидкістю, зокрема у сферах штучного інтелекту, блокчейну та Інтернету речей
Розширення глобальних ринків	Глобалізація створює нові можливості для розширення ринків, але також і нові виклики у вигляді жорсткої конкуренції з міжнародними компаніями
Зміни у потребах та очікуваннях споживачів	Сучасні споживачі шукають новітні, індивідуалізовані рішення, які відповідають їхнім потребам і очікуванням. Інноваційні стратегії дозволяють компаніям краще розуміти та задовольняти ці потреби, впроваджуючи нові продукти та послуги, що відповідають сучасним вимогам ринку
Вплив соціальних і екологічних факторів	Підприємства, які інтегрують принципи стійкого розвитку і корпоративної соціальної відповідальності, не лише підвищують свою репутацію, але й забезпечують довгострокову фінансову стабільність
Роль інститутів підтримки бізнесу	Інститути підтримки бізнесу, такі як інкубатори та акселератори, стають важливими елементами екосистеми підприємництва
Зміни в організаційних структурах і культурах	В умовах постійних змін підприємства змушені адаптувати свої організаційні структури та корпоративні культури
Інноваційні бізнес-моделі	Нові бізнес-моделі дозволяють підприємствам створювати нові джерела доходів і знижувати ризики. Їхнє впровадження є ключовим для забезпечення довгострокового росту та адаптації до змінюваного бізнес-середовища

Джерело: складено з урахуванням [1, 4-6, 8, 9, 15, 22].

Саме тому доцільно визначити екосистему підприємництва, як інтегрований комплекс взаємодіючих елементів, які разом створюють умови для успішного започаткування, розвитку і зростання підприємств. Вона функціонує як система, де кожен компонент має свою специфічну роль і впливає на загальний успіх бізнес-ініціатив. Сутність екосистеми підприємництва можна охарактеризувати через кілька ключових аспектів, що представимо на рис. 1.

Джерело: складено автором з урахуванням [1, 3, 5, 6, 8, 18].

Рис. 1. Ключові аспекти екосистеми підприємництва

Таким чином, екосистема підприємництва є складною мережею, що об'єднує різні компоненти для забезпечення успішного розвитку бізнесу і підтримки інновацій. Її сутність полягає в інтеграції ресурсів, знань і підтримки, що створює умови для зростання і конкурентоспроможності підприємств у швидко змінюваному економічному середовищі.

Саме тому важливо зазначити, що інноваційні стратегії та інноваційні зміни мають суттєвий вплив на екосистему підприємництва, формуючи нові можливості та виклики для компаній, стартапів та всієї економіки в цілому. В таблиці 2 представимо ключові особливості впливу інноваційних стратегій та інноваційних змін на екосистему підприємництва.

Таблиця 2

**Особливості впливу інноваційних змін та інноваційних стратегій
 на екосистему підприємництва**

Особливість	Характеристика
Створення нових можливостей	Інновації часто відкривають нові ринки та продукти, що дозволяє підприємствам знайти нові джерела доходу та розширити свою діяльність.
Зміна конкурентного середовища	Компанії, які швидко впроваджують новітні технології або методи ведення бізнесу, можуть здобути конкурентну перевагу і вийти на нові ринки.
Ефективність та продуктивність	Впровадження інноваційних процесів і технологій може значно підвищити ефективність бізнес-процесів.
Зміни у потребах та поведінці споживачів	Інновації часто призводять до зміни споживчих уподобань і поведінки.
Соціальні та екологічні наслідки	Інноваційні стратегії можуть також впливати на соціальні та екологічні аспекти бізнесу.
Ризики та невизначеність	Компанії можуть зустрітися з проблемами у впровадженні нових технологій, а також з конкуренцією з боку нових гравців на ринку, які використовують інноваційні підходи.
Перетворення бізнес-моделей	Інновації можуть призвести до трансформації традиційних бізнес-моделей.
Вплив на ринок праці	Автоматизація та впровадження нових технологій можуть зменшити потребу в рутинній ручній праці, але водночас збільшити попит на висококваліфікованих спеціалістів у сферах ІТ, аналітики даних та інших технологічних областях.
Партнерство	Інноваційні стратегії часто вимагають від компаній більшої відкритості до співпраці і створення стратегічних партнерств.
Фінансування та інвестиції	Інновації можуть залучати нові джерела фінансування. Інвестори часто шукають компанії, які використовують передові технології або новаторські підходи.
Зміни в регуляторній політиці	Компанії, які активно впроваджують інновації, можуть опинитися в ситуації, коли потрібно адаптуватися до нових нормативно-правових умов або навіть впливати на формування нових регуляторних стандартів.
Глобалізація	Інновації сприяють глобалізації бізнесу, дозволяючи компаніям легше виходити на міжнародні ринки.
Адаптивність	Інноваційні зміни змушують підприємства бути більш адаптивними і гнучкими у своїй стратегії та операціях.

Продовження табл. 2

Особливість	Характеристика
Культурні зміни всередині компаній	Інновації можуть змінювати корпоративну культуру, створюючи середовище, яке заохочує креативність, ризикованість і експерименти.
Вплив на постачальників та ланцюги поставок	Інновації можуть змінювати ланцюги поставок і взаємодію з постачальниками.

Джерело: складено автором з урахуванням [2, 4, 7, 9, 10, 15, 16, 18].

Таким чином, інноваційні стратегії та зміни мають багатоаспектний вплив на екосистему підприємництва. Вони не лише змінюють способи ведення бізнесу, але і визначають нові тенденції в розвитку ринків і економіки в цілому. Компанії, які можуть ефективно впроваджувати і управляти інноваціями, отримують значні конкурентні переваги і здатні краще адаптуватися до швидко змінюваного бізнес-середовища.

Висновки. Таким чином, розуміння і адаптація до інноваційних стратегій та змін є необхідними для кожного учасника екосистеми підприємництва, що дозволяє не лише відповідати на поточні виклики, але й використовувати нові можливості для досягнення стійкого розвитку і конкурентних переваг. Перспективний розвиток екосистеми підприємництва потребує постійної інтеграції нових ідей і підходів, що забезпечить її життєздатність і динамічний розвиток у майбутньому. Також слід зазначити, що дослідження екосистеми підприємництва в контексті інноваційних стратегій та інноваційних змін підкреслює ключову роль, яку інновації відіграють у сучасному бізнес-середовищі.

Інноваційні стратегії, такі як відкриті інновації, дизайн-мислення, і адаптивні підходи, є критично важливими для успіху підприємств у умовах швидких змін. Вони дозволяють компаніям не тільки адаптуватися до нових технологічних тенденцій і ринкових умов, але й бути на передовій лінії в розробці нових продуктів і послуг. Використання таких стратегій допомагає підприємствам зберігати конкурентні переваги, впроваджувати новітні бізнес-моделі і створювати додаткову цінність для споживачів.

Однак, інноваційні зміни в екосистемі підприємництва не обмежуються лише технологічними досягненнями. Вони охоплюють також соціальні, культурні і організаційні аспекти. Соціальні інновації і корпоративна соціальна відповідальність стають невід'ємними частинами бізнес-стратегії, адже сучасні споживачі і партнери очікують від компаній етичного і стійкого підходу до ведення бізнесу.

Інститути підтримки бізнесу, такі як інкубатори, акселератори та академічні установи, також відіграють важливу роль у формуванні екосистеми підприємництва. Вони забезпечують стартапи і нові компанії необхідними ресурсами, знанням і менторською підтримкою, що є ключовими для їх успішного розвитку і масштабування.

References

1. Alekseeva, K., Maletych, M., Ptashchenko, O., Baranova, O., Buryk, Z. (2023). State Business Support Programs in Wartime Conditions. *Economic Affairs*, Vol. 68, No. 01s, P. 231–242, DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.1s.2023.26>, URL: <http://ndpublisher.in/admin/issues/EAv68n1sz.pdf>.

Література

1. Alekseeva K., Maletych M., Ptashchenko O., Baranova O., Buryk Z. 2023. Vol. 68, No. 01s. P. 231–242. DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.1s>. 2023.26. URL: <http://ndpublisher.in/admin/issues/EAv68n1sz.pdf>.

2. Gorokhova, T. et al. (2023). Circular Economy as an alternative to the traditional linear economy: case study of the EU. *Revista De Gestão Social E Ambiental*, No. 17.5, P. e03385–e03385.
3. Nyame-Asiamah, F., Ghulam, S. (2019). The relationship between CSR activity and sales growth in the UK retailing sector. *Social Responsibility Journal*, DOI: <https://doi.org/10.1108/SRJ-09-2018-0245>.
4. Khaminich, S., Broshkov, M., Kuznietsov, E., Ptashchenko, O., Milcheva, V., Boiko, O. (2019). Transformation of managerial innovations in conditions of digitalization of market relations. *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*, No. 8 (4), P. 7888–7893, DOI: 10.35940/ijrte.D9137.118419.
5. Li, L., Wang, S., Zeng, S., Ma, H., Zheng, R. (2023). Unveiling the social responsibility factors in new infrastructure construction. *Engineering, Construction and Architectural Management*, DOI: <https://doi.org/10.1108/ECAM-03-2023-0305>.
6. Liakh, O., Mucelli, A. (2023). Implications of COVID-19 policies on the sustainable corporate practices of European firms. *Kybernetes*, No. 52 (7), P. 2371–2394.
7. Mair, J., Marty, I. (2006). Social entrepreneurship research: A source of explanation, prediction, and delight. *Journal of World Business*, № 41, P. 36–44.
8. Reznikova, N. (2016). Ecological imperatives for extension of globalization processes: problem of economic security. *Investytsii: praktyka ta dosvid = Investments: practice and experience*, № 21, P. 23–26.
9. Reznikova, N., Ivashchenko, O., Rubtsova, M. (2020). Global problems as a subject of interdisciplinary studies in the focus of international economic security and sustainable development. *Ekonomika ta derzhava = Economy and state*, № 7, P. 24–31.
10. Rubmann, M. (2015). Industry 4.0: The Future of Productivity and Growth in Manufacturing Industries. The Boston Consulting Group. Inc. URL: https://www.bcg.com/publications/2015/engineered_products
2. Gorokhova T. et al. Circular Economy as an alternative to the traditional linear economy: case study of the EU. *Revista De Gestão Social E Ambiental*. 2023. No. 17.5. P. e03385–e03385.
3. Nyame-Asiamah F., Ghulam S. The relationship between CSR activity and sales growth in the UK retailing sector. *Social Responsibility Journal*. 2019. DOI: <https://doi.org/10.1108/SRJ-09-2018-0245>.
4. Khaminich S., Broshkov M., Kuznietsov E., Ptashchenko O., Milcheva V., Boiko O. Transformation of managerial innovations in conditions of digitalization of market relations. *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*. 2019. No. 8 (4). P. 7888–7893. DOI: 10.35940/ijrte.D9137.118419.
5. Li L., Wang S., Zeng S., Ma H., Zheng R. Unveiling the social responsibility factors in new infrastructure construction. *Engineering, Construction and Architectural Management*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.1108/ECAM-03-2023-0305>.
6. Liakh O., Mucelli A. Implications of COVID-19 policies on the sustainable corporate practices of European firms. *Kybernetes*. 2023. No. 52 (7). P. 2371–2394.
7. Mair J., Marty I. Social entrepreneurship research: A source of explanation, prediction, and delight. *Journal of World Business*. 2006. № 41. P. 36–44.
8. Reznikova N. Ecological imperatives for extension of globalization processes: problem of economic security. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 21. С. 23–26.
9. Reznikova N., Ivashchenko O., Rubtsova M. Global problems as a subject of interdisciplinary studies in the focus of international economic security and sustainable development. *Економіка та держава*. 2020. № 7. P. 24–31.
10. Rubmann M. Industry 4.0: The Future of Productivity and Growth in Manufacturing Industries. The Boston Consulting Group. Inc. 2015. URL: https://www.bcg.com/publications/2015/engineered_products

- [_project_business_indust474ry_4_future_productivity_growth_manufacturing_industries.aspx](https://www.bcg.com/publications/2015/engineered_products_project_business_indust474ry_4_future_productivity_growth_manufacturing_industries.aspx).
11. Zaitsev, Y., Krysovaty, I., Gavkalova, N., Sobko, O., Boichyk, V. (2024). Interaction of Digitization and Corporate Social Responsibility in the Context of Sustainable Development. *Econ. Aff.*, No. 69 (Special Issue), P. 217–227. URL: <https://ndpublisher.in/admin/issues/EAv69n1w.pdf>.
12. Zhang, C., Mirza, S. S., Ahsan, T., Usman, S. M. (2023). Corporate digitalization, managerial power distance and corporate sustainability performance: evidence from China. *Business Process Management Journal*, No. 29 (4), P. 1031–1056.
13. Zheng, T., Ardolino, M., Bacchetti, A., Perona, M. (2021). The applications of Industry 4.0 technologies in manufacturing context: a systematic literature review. *International Journal of Production Research*, No. 59, P. 1922–1954.
14. Horishna, N. M. (2016). Fenomen sotsialnoho pidpriemnytstva: sutnist i kryterii [The phenomenon of social entrepreneurship: essence and criteria]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Pedagogika. Sotsialna robota = Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Pedagogy. Social work*, Vol. 2 (39). URL: file:///users/macbook/desktop/nvuuped_2016_2_16.pdf [in Ukrainian].
15. Kotler, F., Li, N. (2005). Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist. Yak zrobyty yakomoha bilshe dobra dlia vashoi kompanii ta suspilstva [Corporate social responsibility. How to do as much good as possible for your company and society]. Trans. from English S. Yarynych. Kyiv: Standart. 302 p. [in Ukrainian].
16. Krysovaty, A. I., Sokhatska, O. M., Skavronska, I. V. et al. (2018). Chetverta promyslova revoliutsiia: zmina napriamiv mizhnarodnykh investytsiinykh potokiv: monohrafiia [The fourth industrial revolution: changing directions of international investment flows: monograph]. According to the scientific editorship A. I. Krysovaty and O. M. Sokhatska. Ternopil: Osadtsa Yu. V. 480 p. [in Ukrainian].
17. Krysovaty, I. A. (2024). Suchasna rynkova infrastruktura Ukrainy. *Abstracts of II International*
- https://www.bcg.com/publications/2015/engineered_products_project_business_indust474ry_4_future_productivity_growth_manufacturing_industries.aspx.
11. Zaitsev Y., Krysovaty I., Gavkalova N., Sobko O., Boichyk V. Interaction of Digitization and Corporate Social Responsibility in the Context of Sustainable Development. *Econ. Aff.* 2024. No. 69 (Special Issue). P. 217–227. URL: <https://ndpublisher.in/admin/issues/EAv69n1w.pdf>.
12. Zhang C., Mirza S. S., Ahsan T., Usman S. M. Corporate digitalization, managerial power distance and corporate sustainability performance: evidence from China. *Business Process Management Journal*. 2023. No. 29 (4). P. 1031–1056.
13. Zheng T., Ardolino M., Bacchetti A., Perona M. The applications of Industry 4.0 technologies in manufacturing context: a systematic literature review. *International Journal of Production Research*. 2021. No. 59. P. 1922–1954.
14. Горішна Н. М. Феномен соціального підприємництва: сутність і критерії. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2016. Вип. 2 (39). URL: file:///users/macbook/desktop/nvuuped_2016_2_16.pdf.
15. Котлер Ф., Лі Н. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства. Пер. з англ. С. Яринич. К.: Стандарт, 2005. 302 с.
16. Крисоватий А. І., Сохацька О. М., Скавронська І. В. та ін. Четверта промислова революція: зміна напрямів міжнародних інвестиційних потоків: монографія. За наук. ред. А. І. Крисоватого та О. М. Сохацької. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2018. 480 с.
17. Крисоватий І. А. Сучасна ринкова інфраструктура України. *Abstracts of II International*

- Scientific and Practical Conference*. Berlin, Germany (January 15–17, 2024). P. 87–88. URL: <https://eu-conf.com/events/research-work-in-the-system-of-training-teachers-in-technological-fields/> [in Ukrainian].
18. Krysovaty, I. A. (2024). Pidpriemnytska ekosystema: blokchein-tekhnologii ta tsyfrova inkluziia [Entrepreneurial Ecosystem: Blockchain Technologies and Digital Inclusion]. *Collection of scientific works based on the materials of the VII international scientific and practical conference "Accounting-analytical and organizational-economic support for the development of the region"* (April 25, 2024, Kyiv). Kyiv: Skhidnoukr. nats. un-t im. V. Dalia. P. 235–238 [in Ukrainian].
19. Krysovaty, I. A. (2023). Smart-tekhnologii yak skladovi suchasnoi urbanistyky [Smart technologies as components of modern urban planning]. *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnogo universytetu im. V. Dalia = Bulletin of the Eastern Ukrainian National University named after V. Dalya*, Vol. 4 (280), P. 19–24. URL: <https://journals.snu.edu.ua/index.php/VisnikSNU/issue/archive> [in Ukrainian].
20. Paladiieva, Ya. Sotsialna vidpovidalnist biznesu: shcho tse oznachaie ta chomu vazhlyvo [Corporate social responsibility: what it means and why it matters]. URL: <https://mbusinesspartner.com.ua/sotsialna-vidpovidalnist-bisnesu> [in Ukrainian].
21. Sobko, O., Krysovaty, I. A. (2021). Vdoskonalennia upravlinnia innovatsiinymy proektamy ta pozhvavlennia innovatsiinnoi aktyvnosti pidpriemstv Ukrainy [Improving the management of innovative projects and revitalizing the innovative activity of Ukrainian enterprises]. *Visnyk ekonomiky = Bulletin of the economy*, № 3, P. 97–112. URL: <http://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/1268> [in Ukrainian].
22. Shaulska, L. V., Kabachenko, H. S. (2016). Rozvytok sotsialnogo pidpriemnytstva yak napriam derzhavnoho rehuliuвання rynku pratsi [Development of social entrepreneurship as a direction of state regulation of the labor market]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia = Economics and management organization*, № 2 (22), P. 300–310 [in Ukrainian].
- International Scientific and Practical Conference*. Berlin, Germany (January 15–17, 2024). P. 87–88. URL: <https://eu-conf.com/events/research-work-in-the-system-of-training-teachers-in-technological-fields/>
18. Крисоватий І. А. Підприємницька екосистема: блокчейн-технології та цифрова інклюзія. *Збірник наукових праць за матеріалами VII міжнародної науково-практичної конференції "Обліково-аналітичне та організаційно-економічне забезпечення розвитку регіону"* (25 квітня 2024 року, м. Київ). Київ: Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, 2024. С. 235–238.
19. Крисоватий І. А. Смарт-технології як складові сучасної урбаністики. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля*. 2023. Вип. 4 (280). С. 19–24. URL: <https://journals.snu.edu.ua/index.php/VisnikSNU/issue/archive>.
20. Паладієва Я. Соціальна відповідальність бізнесу: що це означає та чому важливо. URL: <https://mbusinesspartner.com.ua/sotsialna-vidpovidalnist-bisnesu>.
21. Собко О., Крисоватий І. А. Вдосконалення управління інноваційними проектами та поживлення інноваційної активності підприємств України. *Вісник економіки*. 2021. № 3. С. 97–112. URL: <http://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/1268>.
22. Шаульська Л. В., Кабаченко Г. С. Розвиток соціального підприємництва як напрям державного регулювання ринку праці. *Економіка і організація управління*. 2016. № 2 (22). С. 300–310.